

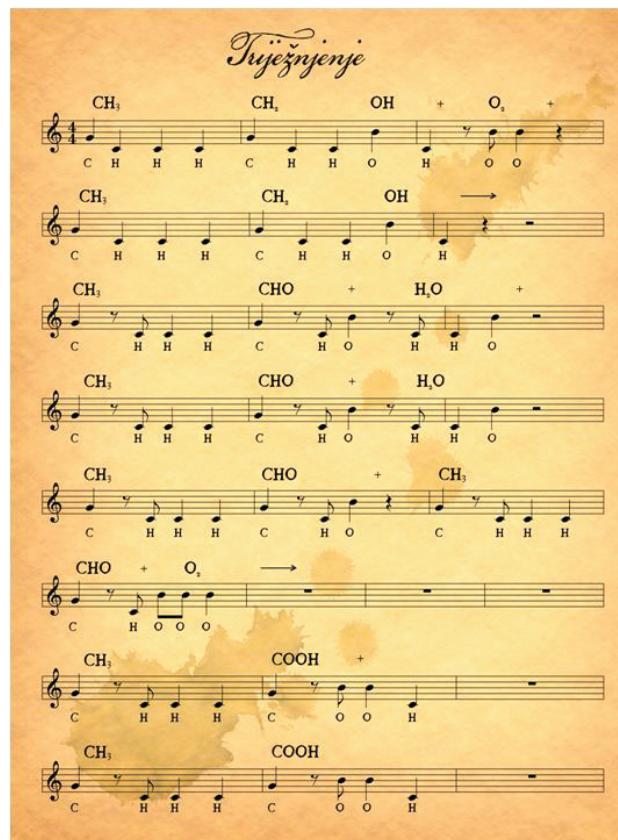
U Rijeci obilježeno 150 godina periodnog sustava

ako je ime i tablica Dmitrija Ivanovića Mendeljejeva poznata svakome tko je učio kemiju, 150. obljetnica otkrića periodnog zakona prošla je u nas gotovo nezapaženo. Tu je prazninu popunilo nedavno, 12. ožujka održano obilježavanje obljetnice periodnog sustava u Prvoj sušačkoj hrvatskoj gimnaziji u Rijeci. Organizatori skupa bili su tamošnji profesor fizike Marko Grba i Nenad Raos, urednik u našem časopisu.

Na početku skupa tri su učenice izvele recital poučne i šaljive pjesme pokojnog akademika Drage Crdenića. Pjesma u 120 stihova prelazi cijelu Mendeljejevljevu tablicu:

VODIK, kažu, pratvar svega,
HELIJ prvi poslije njega.
Od LITIJA crven plamen.
Od BERILIJA dragi kamen.
O BORanima znali krivo,
Bez UGLIJKa ništa živo,
Bez DUŠIKA isto tako,
Bez KISIKA naopako.
FLUOR otimlje elektron,
Ne bi l' bio k'o NEON...

– da navedemo samo prve stihove. Nakon toga je Nenad Raos održao predavanje "Tajne periodnog sustava elemenata" u kojem je ukazao – što se manje zna – na Mendeljejevljeva kriva predviđanja, osim ostalog i na hipotezu o postojanju elemenata lakših od vodika (o tome smo pisali u našem časopisu: **64** (3-4) (2015) 169–172 i **65** (11-12) (2016) 625–628) te na mnoge, vrlo osebujne, prikaze periodnog sustava. Posebna je atrakcija bio dvominutni animirani film Filipa Gašparovića Melisa, napravljen za potrebe izložbe u zagrebačkom Tehničkom muzeju Nikola Tesla. Film "Kemija kao muzika" bavi se Newlandsovim zakonom oktava. Zapažanje mladog engleskog kemičara Johna Newlandsa, 1865. godine, da se kemijski elementi mogu poredati u sedmeričane skupine, baš kao tonovi glazbene ljestvice, u filmu je vrlo slikovito prikazano. Svakom je naime elementu pripisan jedan

Slika 1 – Periodni sustav prije Mendeljejeva: iz Newlandsovog "zakona oktava" može se skladati oksidacija etanola

ton glazbene ljestvice, što je omogućilo da se "skladaju" kemijske formule i reakcije. Na filmu i predavanju "muzički" je prikazana reakcija oksidacije etanola.

Na kraju je priređen kviz o tome koliko poznajemo periodni sustav. Sudionici kviza nagrađeni su tablicama elemenata, a dvojici pobjednika poklonjeni su primjeri znanstveno-popularne knjige Nenada Raosa "Metali života – metali smrti" (Školska knjiga, Zagreb, 2010.), koja se bavi bioanorganском kemijom.

Nadamo se da će ovo događanje u Rijeci potaknuti i druge škole i nastavnike da na primjeren način obilježe – nakon 150 godina – godinu 1869., u kojoj je ruski kemičar objavio svoju prvu tablicu.

USKORO!

Nenad Raos: MALA ŠKOLA PISANJA (za znanstvenike i popularizatore)

KNJIGA KOJA TREBA SVIMA

Nenad Raos učiteljskim žarom podučava o pisanju znanstvenih i popularnih članaka.
Ova je knjiga jedinstven priručnik za dobro pisanje.

